

Heimleys í Føroyum

Álit

Juni 2005

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

**Hans Pauli Strøm, landsstýrismaður
Almanna- og heilsumálaráðið**

Við hesum verður latið álit frá arbeðsbólkinum viðvíkjandi heimleysum, sum varð settur av landsstýrismanninum í mai 2004 og sum hevði sín fyrsta fund, har landsstýrismaðurin greiddi frá arbeðssetninginum o.ø., í august 2004.

Tórshavn tann 31.05.2005

Eyðun Jensen
Kommunusamskipan Føroya

Eyðun Christiansen
Føroya Kommunufelag

Olga Magnussen
Blái Krossur Føroya

Toril Waag Olsen
Frelsunarherurin

Súsanna Nolsø
Almanna- og heilsumálaráðið

Maria Jacobsen
Almannastovan

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

Innihaldsyvirlit

Síða

1. Innleiðing	2
1.1 Arbeiðsbólkurin	2
1.2 Arbeiðssetningurin	2
1.3 Arbeiðsgongdin	3
2. Heimleys í Føroyum	3
2.1 Søgan í stuttum	3
2.2 Trupulleikin lýstur í tølum	6
2.3 Tilboðini til heimleys í dag	7
3. Heimleys í okkara grannalondum	9
3.1 Noreg	9
3.2 Danmark	10
3.3 Ísland	12
4. Hugtakið “Heimleys”	15
5. Hjálpartørvurin og endamál við tilboðunum til tey heimleysu	15
6. Ábyrgdin av at hjálpa og fígging av hjálpartiltøkunum - møguleikar	17
7. Sosiala arbeiðið hjá sjálvbodnum felagsskapum og almenna ábyrgdin	20
7.1 Styrkin í sjálvbodna arbeiðnum	21
7.2 Markini fyri sjálvbodna sosiala arbeiðnum	21
7.3 Skipað samstarv	22
8. Tilmæli	22
10. Uppskot til lógaráseting í forsorgarlógini	24

Fylgiskjøl:

1. Ávegis álit handað landsstýrismanninum okt. 2004
2. Frásøgn frá námsferð í Íslandi
3. Frásøgn frá vitjan hjá bólkalimi í Kristianssand í Noregi

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

I. Inngangur

1.1 Arbeiðsbólkurin

Í mai 2004 avgjórði landsstýrismaðurin í almanna- og heilsumálum at seta ein arbeiðsbólk at greiða viðurskiptini viðvíkjandi heimleysum.

Í arbeiðsbólkinum hava sitið

- Súsanna Nolsøe, Almanna- og Helsumálaráðið
- Toril Waag Olsen, sum í januar 2005 avloysti Niels E. Olsen, Frelsunarherurin
- Olga Magnussen, Blái Krossur
- Eyðun Christiansen, Føroya Kommunufelag
- Eyðun Jensen, Kommunusamskipan Føroya
- Maria Jacobsen, Almanastovan, formaður.

Fyrsti fundur varð hildin 9. aug. 2004 við luttøku av landstýrismanninum og aðalstjóranum í Almanna- og heilsumálaráðnum.

Landsstýrismaðurin legði dent á, at bólkurin handaði honum eitt tilmæli – møguliga ávegis tilmæli - í seinast lagi 1. okt 2004. Givni arbeiðssetningurin var vegleiðandi og arbeiðsbólkurin skuldi sjálvur raðfesta arbeiðið í mun til givna tíðarkarmin. Seinni er freistin longd.

1.2 Arbeiðsetningur

Í upprunaliga arbeiðsetninginum var arbeiðsbólkurin biðin um

- at lýsa, hvør er heimleysur
- at lýsa, hvør hevur ábyrgd av teimum heimleysu
- at lýsa, hvat ábyrgdin fevnir um, t.d bústaðarviðurskipti
- at gera uppskot um, hvat slag av bústaði skal standa heimleysum í boði í framtíðini
- at gera uppskot til eina lógaráseting/lógarbroyting

Vísandi til tíðarkarmin í mun til uppgávuna at leggja fram ávegis álit longu í oktober 2004 avmarkaði arbeiðsbólkurin arbeiðið í tíðarskeiðnum fram til 1. oktober til at umfata:

- at lýsa hugtakið “heimleys”
- at lýsa bráfeingistørvin hjá heimleysum
- at gera uppskot til loysn, ið kann nøkta bráfeingistørvin
- at viðgera trupulleikan viðvíkjandi uppgávu- og ábyrgdarbýtinum á økinum.

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

Bólkurin handaði landsstýrismanninum eitt ávegis álit tann 26. oktober 2004, og hevur síðan, eftir áheitan frá landsstýrismanninum, arbeitt víðari við upprunaliga arbeiðssetninginum. Arbeiði við at gera eitt endaligt álit byrjaði aftur 9 feb. 2005.

1.3 Arbeiðsgongdin

Bólkurin hevur havt umleið 18 starvsfundur. Ein dagur varð settur av til at vitja bútilboðini hjá Bláa Krossi og Frelsunarherinum í Havnini. Bólkurin hevur kannað viðurskiftini í Noregi, Danmark og Íslandi. Harumframt hevur bólkurin gjørt eina 3-daga námsferð til Íslands, har fundir vóru við avvarðandi myndugleikar og ein sjálvbodnan felagsskap, sum arbeiðir við teim heimleysu. Eisini var vitjan á nøkrum bútilboðum og einum tilhaldi fyri heimleys í Reykjavík. Sí frágreiðing í fylgiskjali 2. At enda setti bókurin 1½ arbeiðsdag av til at leggja síðstu hond á álitid.

Sum sagt varð eitt ávegis álit um loysn av bráfeingis tørvinum hjá tí partinum av teim heimleysu, sum bólkurin metti vóru ringast fyri, handað landsstýrismanninum í oktober - sí fylgiskjal 1. Ein av bólkalimum ynskti ikki at undirskriva álitid, m.a. við tilvísing til, at tann, fyri viðkomandi týðningarmesti spurningurin um ábyrgdina av teim heimleysu ikki var avkláraður.

Í ávegis álitinum varð mælt til, at arbeiðsbólkurin helt fram við arbeiðnum at lýsa øll viðurskiftini, sum hann, sambært arbeiðssetningin, skuldi lýsa, men meirilutin í bólkinum kom samstundis við einum ítøkiligum uppskoti um loysn av trupulleikunum hjá eini 10-12 heimleysum, sum høvdu akuttan tørv á einum bústaði undir vardum umstøðum.

Landsstýrismaðurin heitti á bólkin um at halda fram við arbeiðnum og at handa honum eitt endaligt álit tann 1. juni. Samstundis heitti hann á bólkin at royna semju, soleiðis at allir bólkalimir kundu taka undir við endaliga álitinum.

2. Heimleys í Føroyum

2.1. Søgna í stuttum¹

Tað er rættuliga trupult at skriva eitt søguligt yvirlit yvir, hvussu støðan viðv. heimleysum í Føroyum hevur verið, tí nærum einki skrivligt tilfar finst hesum viðvíkjandi. Men eftir at hava kannað og spurt ymiskar persónar, ið áður hava gjørt eitt hjálpararbeiðið fyri m.a. heimleys, kann sigast, at heimleysir føroyingar ikki hava verið serliga sjónligir áðrenn uml. 1977-78. Hetta merkir kortini ikki, at fólk ikki hava havt sosialar trupulleikar av m.a. rúsdrekka áðrenn, men tey, ið hava verið

¹ Keldur: Samrøður við Jeffri Johannesen, Álvur Højgaard, Jóhannes Álvheyg, Sólborg Dulavík og Jan Joensen. Gerðabókin hjá Bláa Krossi.

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

ringast fyri og sum í dag møguliga høvdu verið heimleys, tóku familja, vinir ella kenningar sær av. Hetta samfelagsmynstri sæst aftur enn í dag, serliga í smærri bygdarsamfeløgum kring oyggjarnar. Viðmerkjast kann tó, at psykiatriska deild á Landssjúkrahúsinum í sínari tíð gjørdi eitt stórt arbeiðið fyri tey, ið høvdu tað ringast m.a. vegna rúsmisnýtslu. Hetta arbeiðið verður í ávísan mun framvegis gjørt.

Frá miðskeiðis í sjeytiárunum byrjar Tórshavnar Sjómansheim at geva rúm og mat til fólk við sosialum trupulleikum, serliga rúsmisnýtarum. Serliga tvær orsøkir vóru til hetta. Onnur var tann, at fleiri bygdafólk við sosialum trupulleikum fluttu til Havnar, har anonymiteturin var størri. Hin orsøkin var, at samferðsluviðurskiftini í landinum ikki vóru so góð tá á døgum, við tí úrsliti, at fleiri sjómenn, ið komu í land av skipi í Havn, ikki høvdu so góðar møguleikar at sleppa út á bygd. Hesir endaðu mangan saman við øðrum við sosialum trupulleikum á Sjómansheiminum, har ein song og matur kundu fáast. Hetta arbeiðið var í uml. 20 ár partur av dagligdegnum á Sjómansheiminum, og hóast fólk helst áttu at gjalda fyri hesa tænastu, vísti tað seg aloftast, at Sjómansheimið bar kostnaðin. Tí var í veruleikanum talan um sjálvboðið hjálpararbeiðið. Hetta arbeiðið fjaraði so líðandi út og helt heilt uppat uml. 1996.

Í 1984 lat Blái Krossur upp eitt viðgerðarheim, Blákrossheimið, í Kongagøtu 8, Tórshavn. Fyrstu árin fram til uml. 1988 var talan kortini bæði um eitt viðgerðarheim fyri rúsmisnýttarar og eitt vart heim fyri heimleys. Raksturinn var í høvuðsheitum fíggjaður av tí almenna, hóast nakað av sjálvboðnum arbeiðið eisini varð gjørt. Nøkur kómur vóru í hesum sambandi sett av til at taka sær av heimleysum, men hetta vísti seg tó skjótt ikki at rigga serliga væl saman við viðgerð av rúsmisnýttarum og tí helt hetta uppat uml. 1988.

Í 1988 lat Blái Krossur upp ein búfelagsskap fyri rúsmisnýttarar m.a. eisini heimleys í Kongagøtu 8, Tórshavn. Hetta var í somu hølum sum Blákrossheimið hevði hildið til í, áðrenn viðgerðin í 1987 varð flutt niðan í Lynggøtu 12, har viðgerðarheimið enn heldur til. Nýggi búfelagsskapurin hevði pláss fyri 5 búfólkum og arbeiðið varð rikið sum sjálvboðið hjálpararbeiðið.

Í 1989 lat Blái Krossur upp ein annan búfelagsskap úti í Grønulið 3, Tórshavn, har pláss var fyri 8 búfólkum. Hesin búfelagsskapur varð rikin sum partur av Blákrossheiminum og varð - og er enn í dag - fíggjaður av tí almenna gjøgnum rakstrarstuðulin til Blákrossheimið. Nakað av sjálvboðnum arbeiðið hevur tó allatíðina verið knýtt at Grønulið 3.

Í 1995 lótu nøkur sjálvboðin upp heimið Exodus, ið hevði pláss fyri 12-15 búfólkum. Heimið var úti í Hornabø, Tórshavn og virkaði bæði sum herberg og búfelagsskapur. Arbeiðið vísti seg kortini at vera ov tungt at reka og tí søktu tey um fíggjarligan

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

stuðul frá tí almenna. Tá tey finga noktandi svar, gjørdu tey av at steðga við virkseminum í 1997.

Í 1996 lat Blái Krossur nýggjan búfelagsskap upp fyri rúsmisnýtarar m.a. heimleys í miðbýnum í Havn. Talan er um Tórsgøtu 30 og pláss var fyri 4 búfólkum. Arbeiðið varð rikið sum partur av Blákrossheiminum og sum sjálvboðið arbeiðið. Men rættuliga skjótt vísti tað seg tó at vera ov tungt at reka og tí helt hetta tilboðið uppát longu árið eftir. Hølini vórðu næstu árin nýtt til annað endamál, men í 2004 vórðu nøkur kømur aftur tikin í nýtslu til heimleys. Alt arbeiðið er sjálvboðið.

Í 1996 lat Frelsunarherurin upp ein búfelagsskap fyri rúsmisnýtarar m.a. eisini heimleys í N. Winthersgøtu, Tórshavn. Pláss er fyri 7 búfólkum og arbeiðið verður rikið sum sjálvboðið hjálpararbeiðið. Í 1998 lat Frelsunarherurin í somu húsum í N. Winthersgøta upp eitt náttarbýli (herberg) fyri rúsmisnýtarar o.o., ið ikki hava eina song at sova í. Opið er frá kl. 22.00 á kvøldið til kl. 10.00 á morgni og pláss er fyri 7-8 búfólkum. Raksturinn verður mest fíggjaður av tí almenna, landskassanum og Tórshavnar kommunu. Nakað av sjálvboðnum arbeiðið verður eisini gjørt.

Í 1998 lat Blái Krossur upp eitt dagtilhald fyri núverandi og fyrrverandi rúsmisnýtarar m.a. eisini heimleys, ið hava tørv á einum fjálgum og rúsfrium tilhaldsstaði at vera í um dagarnar. Dagtilhaldið, ið fekk navnið, kafé Blákrossstovan hevur pláss fyri uml. 40 fólki og heldur til í Kongagøtu 8, Tórshavn. Møguleiki er eisini at útvega sær mat og drekka. Opið er frá kl. 14.00 til 22.00 hvønn dag uttan sunnudag, tá stongt er. Raksturinn verður fíggjaður við uml. 1/3 frá landinum og 1/3 frá Tórshavnar kommunu. 1/3 stavar frá sjálvboðnum arbeiði.

Í 2000 lat Frelsunarherurin, sum ein part av Herbergsfunktiónum, upp eitt dagtilhald í N. Winthersgøtu. Dagtilhaldið, ið er ætlað rúsmisnýtarum m.a. eisini heimleysum hevur opið frá kl. 14.00 til 17.00 og bjóðar ókeypis mat, vask, song o.a. Raksturinn verður partvís fíggjaður av játtanini til Herbergið og sum sjálvboðið arbeiðið.

Søguligt yvirlit viðv. hjálp til heimleys í Føroyum:

- Fram til 1977-78: Eingin á gøtuni. Familja, vinir, kenningar taka sær av sosialum trupulleikum saman við psyk. deild á Landssjúkrahúsinum.
- 1977 -1996: Tórshavnar Sjómansheim gevur rúm og mat til heimleys.
- 1984 -1988: Partur av viðgerðini á Blákrossheiminum verður nýttur sum vart heim fyri heimleys.

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

- 1988: Blái Krossur letur upp búfelagsskap fyri rúsmisnýttarar m.a. heimleys í Kongagøtu 8, Tórshavn. Pláss er fyri 5 búfólkum.
- 1989: Blái Krossur letur upp búfelagsskap fyri rúsmisnýttarar m.a. heimleys í Grønulið 3, Tórshavn. Pláss er fyri 8 búfólkum.
- 1996: Frelsunarherurin letur upp búfelagsskap fyri rúsmisnýttarar m.a. heimleys í N. Winthersgøtu, Tórshavn. Pláss er fyri 7 búfólkum
- 1996: Blái Krossur letur upp búfelagsskap fyri rúsmisnýttarar m.a. heimleys í Tórsgøtu 30, Tórshavn. Pláss er fyri 4 búfólkum.
- 1998: Frelsunarherurin letur upp náttarbýli (herberg) fyri heimleys í N. Winthers-gøtu, Tórshavn. Pláss er fyri 7-8 fólkum og opið er frá 22:00 á kvøldið til kl. 10:00 á morgni hvønn dag.
- 1998: Blái Krossur letur upp dagtilhald fyri núverandi og fyrrverandi rúsmisnýttarar m.a. heimleys í Kongagøtu 8, Tórshavn. Pláss er fyri uml. 40 fólkum og opið er frá kl. 14:00 til 22:00 hvønn dag uttan sunnudag, tá stongt er.
- 2000: Frelsunarherurin letur upp dagtilhald fyri rúsmisnýttarar m.a. heimleys í N. Winthersgøtu, Tórshavn. Opið er frá 14:00 til 17:00 hvønn dag.
- 2004: Blái Krossur letur upp búfelagsskap fyri rúsmisnýttarar m.a. heimleys í Tórsgøtu 30, Tórshavn. Pláss er fyri 4 búfólkum.

2.2. Trupulleikin lýstur í tølum

Frá Almanastovani, sosialu deild hjá Tórshavnar kommunu, Frelsunarherinum og Bláa krossi hevur bólkurin fingið upplýsingar, sum týða uppá, at 20 fólk í Havn eru “heimleys”, sum tað er defínerað av bólkinum. Herav eru 4 kvinnur og 16 menn. 12 av teimum eru miðaldrandi og eldri fólk, sum hava tungar trupulleikar av rúsmisnýttslu og hava verið í viðgerð fyri misnýttslu, summi nógvar ferðir, uttan at tað hevur eyðnast teimum at koma burtúr trupulleikunum. 7 av teimum hava, umframt rústrupulleikar, eisini sálarligar trupulleikar.

Tey 20 hava ongan fastan bústað, men búgva tilvildarlig støð í býnum, akutt á gistingarhúsi eftir ávísing frá Almanastovuni, á herberginum hjá Frelsunarherinum ella beinleiðis úti á gøtuni til tíðir; um veturin á støðum sum t.d. á farstøðini í Havn.

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

Onki heildagstilhald er, men vitja fleiri av teimum Kaféina hjá Bláa Krossi ella Herbergið hjá Frelsunarherinum, tá hesi lata upp nakrar tímar seinnapartin.

Mett verður av Almannastovuni, at tað, sum umleið 12 av hesum menniskjum fyrst og fremst tørva, er eitt fast tilhaldsstað. Eitt stað, har tey hava sítt egna rúm og kunnu liva eina meiri virðiliga og menniskjansliga tilveru enn nú. Eitt stað undir uppsýni, har tey kunnu fáa umsorgan og hjálp í gerandisdegnum. Og harífrá tey kunnu gera brúk av teim tænastum, sum samfelagið annars bjóðar sínum borgarum, herundir heimahjálp og –røkt, læknavitjan, sosiala ráðgeving og vegleiðing. Harumframt eiga tey at fáa móguleika fyri persónligum, motiverandi samrøðum o.l. í mun til teirra misnýtslutrupleikar.

Staðið eigur at hava “lága gátt”, t.v.s. eigur ikki at krevja, at tey skulu vera rúsfri sum treyt fyri at búgva har. Tað er ein sannroynd, at eitt slíkt krav til henda bólkin hevur við sær, at tey enda úti á gøtuni aftur.

Hini 8 heimleysu hava rúsmisnýtslu- o.a. sosialar trupulleikar, sum kunnu samanberast við trupulleikarnar hjá omanfyri nevndu. Men útlitini til loysn á trupulleikunum eru betri, um tey fáa (framhaldandi) viðgerð og tilboð um ein fyribils “vardan” bústað, stimbran og stuðul til at arbeiða seg burturúr trupulleikunum, búvenjing og hjálp til at koma í arbeiði ella útbúgving.

Umframt tey tilsamans 20 heimleysu, búgva 15 persónar í búfelagskapunum hjá Bláa Krossi og Frelsunarherinum. Hesir búfelagsskapir eru ætlaðir sum fyribils bústaðir, meðan tey, ið búgva har, arbeiða við at koma sær burturúr sínum trupulleikum og til liva eina vanliga tilveru. Flestu teirra høvdu neyvan havt ein bústað uttan hjálp frá Frelsunarherinum (FH) ella Bláa Krossi (BK). Tilsamans búgva í løtuni 6 fólk í búfelagsskapi hjá FH og 9 hjá BK.

Uttanfyri Havnina hevur Almannastovan ikki í løtuni kunnleika til heimleys. Nøkur hava verið í líknandi støðu, men er trupulleikin loystur av kommununi, ofta í samarbeiði við Almannastovuni.

2.3. Tilboðini til heimleys í dag

Ongi almenn tilboð eru fyri tey heimleysu. Tað hevur verið Sjómannsheimið, Blái Krossur, Frelsunarherurin o.o. sjálvboðin, sum hava veitt heimleysum ta hjálp, tey hava fingið.

Frelsunarherurin

Frelsunarherurin hevur ein *búfelagskap*, sum hýsir mannligum rúsevnmisnýtarum, sum ynskja at halda seg frá rúsdrekka og eitt *herberg* (náttarbýli/hitastova), har fólk,

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

sum hava bráfeingis tørv á eini song at sova í, hava møguleika fyri at fáa innivist um náttina.

Hølisviðurskiptini eru rímiliga góð, har búfelagskapurin heldur til. Pláss er fyri 7 fólkom. Í lötuni hýsast 6 fólk har. Tey rinda eina rímiliga húsaleigu og syrgja sjálvi fyri kosti o.ø.

Í kjallarahæddini í somu húsum heldur *Herbergið* til. Hetta verður eisini nýtt sum *hitastova* nakrar tímar um dagin. Herbergið hevur, tá á hevur staðið, hýst upp til 10-12 fólkom á einum gólvvidd, sum undir rímiligum og vanligum umstøðum ikki átti at verði nýtt til fleiri enn 4 fólk.

Fólk, sum koma í Herbergið rinda ikki fyri kost og logi.

Av teim tilsamans 45 ymisku fólkunum, sum vitjaðu Herbergið hjá FH í 2003 vóru, sambært Ársfrágreiðing teirra, 7 kvinnur og 38 menn. Av teimum høvdu 8 egnan bústað í Havn, 12 hava tilvildarligan ella ongan bústað. 7 høvdu kamar í búfelagskapunum hjá FH ella Bláa Krossi. 16 komu av bygd, har tey høvdu bústað.

Í 2004 gistu tilsamans 46 ymisk fólk í Herberginum, herav 39 menn og 7 kvinnur.

Stuðulin úr Landskassanum til herbergs/hitastovuvirksemi hjá FH var í 2004 kr. 750.000. Harumframt fekk Herbergið 300.000 kr í stuðli til sama endamál frá Tórshavnar býráð í 2004. Búfelagsskapurin fær ikki almennan stuðul. Í 2005 varð stuðulin frá Tórshavnar kommunu hækkaður til 350.000 kr.

Blái Krossur

Umframt viðgerðarstovn fyri rúsevnamisnýtslu, rekur Blái Krossur 3 *búfelagsskapir* fyri fólk, sum hava verið viðgerð, umframt Kafé *Blákrossstovuna*, sum er veristað fyri m.a. fólk við rúsevnatrupulleikum. Búfólkini rinda húsaleigu.

Í búfelagskapunum, sum ikki fær almennan stuðul, er pláss fyri tilsamans 16 fólkom á trimum ymiskum adressum. Ein av búfelagskapunum verður í lötuni útleigaður til vanlig fólk. Hetta mest tí Blái Krossur ikki hevur starvsfólkaorku til at taka sær av búfólkom við rúsevnatrupulleikum.

Í 2004 fær Blái Krossur 250.000 kr í stuðli úr landskassanum til rakstur av Kafé'ini. Frá Tórshavnar býráð fær Blái Krossur 250.000 kr til sama endamál.

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

Blái Krossur hefur havt ætlanir um at leggja fyrri landsstýrismannin til góðkenningar eina ætlan um at flyta rúsevnisviðgerðarstovnin, sum í dag heldur til í húsum í Lynggøtu í Havn, útum Havnina. Hesin bygningur verður so møguliga tøkur til onnur endamál.

3. Heimleys í okkara grannaløndum

3.1 Noreg

Seinastu árin hefur norska stjórnin lagt stóra orku í at vinna á bústaðartrupuleikunum hjá teimum heimleysu.

Stjórnin fór undir eina serliga verkætlan viðvíkjandi heimleysum, sum byrjaði í 2001 og endaði við árslok 2004. Endamálið við verkætlanini var at finna fram til ymskar búðformar og tilboð til heimleys.

Stóru kommununar og sjálvbodnu felagsskapirnir Kirkens Bymisjon, Frelsesarmeen og Kirkens sosialtjeneste vóru boðin at vera við í verkætlanini.

Kommununar saman við teimum sjálvbodnu felagsskapunum hava í hesum tíðarskeiði skipað fyrri 27 ymskum tilboðum til heimleys.

Verkætlanin er nú longd til 2007 við tí endamáli at

- arbeiða fyrribyggingjandi fyrri at fólk ikki gerast heimleys
- arbeiða fyrri dygd í herbergstilboðunum
- arbeiða fyrri, at heimleys sum skjótast fáa tilboð um varandi bústað. Ongin skal verða longri enn trýggjar mánaðir í einum fyrribils bútilboði.

Husbanken, sum kann samanberast við Húsálansgrunnin, hefur samskipað arbeiðið og havt ábyrgdina av verkætlanini.

Stórtingið hefur játtað pening til verkætlanina og hefur játtanin verið hækkandi seinastu árin.

Bergen kommuna hefur byrjað eina verkætlan, har málsetningurin er at útvega teimum innivist, sum vegna rúsevnistrupuleikar hava trupult við ella als ikki kunnu útvega sær ella halda fast við ein bústað. Tað verða ikki sett krøv til viðkomandi um at vera rúsfriur ella um viðgerð og rehabilitering. Endamálið er at økja um lívsvirðið hjá tí einstaka.

Verkætlanin verður fíggað av statinum, Husbanken og kommununi í felag. Kommununar partur av útreiðsluni liggur um 50%.

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

Í Noregi verður ein heimleysur allýstur sum ein persónur, sum

- ikki hevur egnan ella leigaðan bústað, og ikki hevur skipaði bústaðarviðurskifti fyrri komandi nátt.
- er vístur til ein tilvildarligan bústað
- skal útskrivast av stovni, fongsli ella líknandi og ikki hevur bústað tveir mánaðir, áðrenn viðkomandi væntandi verður útskrivaður.
- fyríbils býr hjá familju ella kenningum.

Í 1997 vóru skrásett 6200 heimleys í Noreg. Í 2004 var talið komið niður á 5.200.

Í ST-sáttmálanum frá des. 1966 um fíggarlig, sosial og mentunarlig rættindi (mannarættindarsáttmálanum), sum Noreg eisini hevur góðkent, er ásett, at øll hava rætt til ein nøktandi bústað. Sáttmálin áleggur tó ongum myndugleika, hvørki almennum ella privatum, skyldu at útvega bústaðir.

Lov om sociale tjenester frá 13.12.1991

Sambært § 3-4 *áliggur* tað sosialu umsitingini í kommununi *at viðvirka til* at útvega bústað til persónar, sum ikki sjálvir eru førir fyrri hesum.

Sambært § 3-3 *eigur* sosiala umsitingin at samstarva við m.a. sjálvbodnar felagskapir, sum arbeiða við somu uppgávum sum sosiala umsitingin í kommununi.

Sambært § 4-5 *hevur* sosiala umsitingin *skyldu* at útvega fyríbils innivist til tey, ið ikki sjálvi eru før fyrri hesum.

Sambært § 11-1 skal tann einstaka kommunan syrgja fyrri neyðugum játtanum og seta í verk tey tiltøk, sum kommunan hevur ábyrgd av sambært lógini.

Sambært § 11-6 letur staturin árliga blokkstuðul, sum partvíst dekkar útreiðslurnar hjá kommununi sambært lógini.

Í Noregi er tað siðvenja at samstarva við sjálvbodnar felagskapir um at loysa uppgávnar. Umframt at kommununar sjálvar syrgja fyrri tilboðum til heimleys, so er eisini vanligt at gera sáttmála við sjálvbodnar felagskapir, sum átaka sær uppgávnar. Raksturin verður tá fyrri ein stóran part fíggaður av kommununum, men eisini av grunnum og við gávum. Sí eisini fylgiskjal 3 um viðurskiftini í Kristianssand kommunu, sum ein bólkalimur hevur vitjað í vár.

3.2. Danmark

Í Danmark fevnr hugtakið heimleysur ikki bara um ein persón, sum ikki hevur eitt stað at búgva, men eisini um persónar, sum ikki hava ein fastan bústað ella ikki kunnu fasthalda ein fastan bústað. Sum oftast er ein heimleysur ein persónur, sum

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

Ikki hefur fastan bústað. Men sum heimleys verða eisini tey roknað, sum ikki kunnu búgva heima orsakað av harðskapi, psykiskum sjúkum o.o.

Í Danmark hava amtir og kommunur ábyrgdina av at útvega bústaðir til heimleys. Kommunurnar reka sjálvar bútilboð, men virka oftast saman við sjálvbodnum felagsskapum um loysn av trupulleikunum. T.d. gera KFUM, Kirkens Korshær og Frelsens Hær eitt stórt sosialt arbeiði í Danmark, herundir við bútilboðum.

Í árinum 1999 til 2003 var ein royndarskipan sett í verk. Staturin setti 60 mió. kr. av á fíggjarlógini fyri menna arbeiðið við heimleysum og útvega fleiri bústaðir til heimleys. Henda royndarskipan skuldi geva heimleysum stuðul til at útvega sær eina íbúð sambært ásetingum í "almenboligloven".

Sambært ársrapport 2003 frá "Rådet for sosialt udsatte" vóru í 2002 upp ímóti 11.000 persónar, sum í stytri ella longri tíðarskeið høvdu verið heimleysir. Flestu teirra vóru reelt heimleys, meðan onnur høvdu verið heimleys eina tíð.

Lógargrundarlagið:

Lov om social service áleggur kommunum at útvega ein bústað til fólk, sum ikki kunnu útvega sær ein bústað ella sum ikki kunnu halda fast við ein bústað.

Sambært § 91 *kann* kommunan bjóða uppihald í einum fyríbils bústað til persónar, sum orsakað av serligum sosialum trupulleikum hava brúk fyri tí. Hesi tilboð verða oftast latin persónum sum hava tørv á hjálp í gerandisdegnum t.v.s. at tey eru undir uppsýni av myndugleikum.

Sambært § 94 er tað amtskommunan, ið *syrgir fyri*, at tað er tað *neyðuga talið* av plássum til fyríbils uppihald í búformum til persónar við serligum sosialum trupulleikum, sum hava tørv á bútilboði og fyri tilboði um aktiverandi stuðul, umsorgan og eftirfylgjandi hjálp.

Sambært § 94a skulu privat tilboð og hjálpin, sum verður veitt í sambandi við tey, vera *góðkend* sum alment eignaði av amtskommununi á staðnum. Hetta er tó ikki galdandi, tá sáttmáli er gjørdur um, hvussu bútilboðið skal brúkast og um tilsýn.

Almenn bútilboð sum omanfyri nevndu eru ikki umfataði av leigulógini.

Sambært § 115 *samstarvar* kommunan og amtskommunan við sjálvbodnar sosialar felagsskapir. Og tær seta eina árliga upphædd av fyri at stuðla sjálvbodnum sosialum arbeiði. Karmarnir um samstarvið verður ásett av tí einstøku kommununi og amtskommununi.

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

Ymisk bútilboð:

Tað finnast fleiri sløg av bútilboðum. T.d. forsorgarheim, herberg, pensionat og dagsenter. Tað arbeiða ikki líka nógv starvsfólk á øllum hesum støðum, men felags fyri øll er, at tey heimleysu fáa somu hjálp sum onnur sambært servicelógina, t.d.

- sosiala handlingsplan
- umsorgan og røkt
- endurbúgving
- útflytan til ein varandi bústað

Til tess at gera hetta møgulegt er tætt samstarv millum tey einstøku bútilboðini og sosialu umsitingarnar.

Eitt tilboð sambært § 91 hevur til uppgávu:

- at stuðla brúkaran í at koma víðari til egnan bústað
- at geva viðkomandi stuðul bæði viðvíkjandi íbúð, arbeiði, netverk, viðgerð og fíggjarligari veiting.

Lov om social service heimilar at seta á stovn aktivitets- og samverutilboð ("verustøð") sum dagtilboð til heimleys (§ 88). Hesi "verustøð" verða oftast sett á stovn av privatum, ofta átrúnarligum, felagsskapum.

Aktivitets- og samverutilboð sambært § 88 hava til uppgávu:

- at geva brúkarinum tilboð um mat og sosiala samveru
- at bjóða aktivering og motivera brúkaran
- at bjóða vegleiðing og ráðgeving í sambandi við kontaktetablering, koordinering og praktiskt sosialt arbeiðið.

Fígging:

§ 94 tilboð verða fíggjað av amtskommununi og statinum. Staturin endurrindar 50% av útreiðslunum. Útreiðslur til § 91 tilboð verða hildnar av kommununi.

Staturin setir harumframt árliga eina upphædd av til menning á økinum (pulja til serlig sosial endamál). Sí omanfyri.

Búfólk rinda húsaleigu, kost o.a.t.

3.3. Ísland

Allýsing av hugtakinum heimleys:

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

Í Íslandi hefur verið ávís óvissa um hvør kemur undur hugtakið heimleys. Í Reykjavík verður mettt at uml. 80-100 fólk eru heimleys, men av hesum eru (búgva) uml. 40 á bústaðartilboðum fyri heimleys.

Sambært hugtakinum niðanfyri, metir felagsþjónustun at talið av heimleysum liggur ímillum 40 og 60.

Í juni 2004 varð tørvskanning gjørd, sum vísti, at tað tá vóru 45 heimleys í Íslandi. 44 í Reykjavík og 1 í Kópavági. 4 kvinnur og 41 menn. Tað er bert Reykjavíkar kommuna, sum beinleiðis hefur tilboð til heimleys. Tey flestu av hesum eru í aldrinum 30 til 50 ár.

Í Íslandi er hugtakið heimloysi lýst soleiðis:

Heimleys eru tey ið ikki hava varandi bústað, eisini tey, sum hava fyri neyðin at sova hjá vinfólki, á gistingarhúsum ella á herbergi eru at rokna sum heimleys. Tey, sum koma úr rúsevnisviðgerð ella úr fangahúsi og ikki hava varandi bústað aftaná 2 mánaðar, verða eisini at rokna sum heimleys.

Ábyrgd

Sambært § 46 í Lóg um felagsþjónustu sveitarfélaga (forsorgarlógini) er tað skyldan hjá kommununum at útvega teimum, ið ikki sjálvi eru før fyri tí, fyribils bústað, meðan arbeitt verður við eini varandi loysn. Kommunan hefur skyldu at útvega fyribils bústað og síðani saman við viðkomandi royna at finna ein varandi bústað.

Kommuna hefur umleið 700 íbúðir tøkari til fólk, ið vanta bústað.

Samstarvsformur/Fígging

Kommunan keypir/letir høli til privatar ella átrúnaðarligir felagskapir. Kommunan hefur gjørt eina meting av, hvat tað hevði kosta kommununi at loyst trupulleikarnar viðvíkjandi heimleysum. Síðani hefur kommunan gjørt samstarvssáttmála við Hvítusunnusamkomuna samsvarandi metta kostnaðinum.

Dømi um tilboð

Gistiskíli í Þingholtstræti, Á herberginum gista rúsevnismissnýttarar. Húsvill kunnu sova á staðnum. Um veturin er møguligt at vera á herberginum um dagin, men um summarið mugu viðskiftafólkini út um dagin. Á hesum stað hústast umleið 15 fólk. Hetta staðið minti mest um Herbergið hjá Frelsunarherinum. Stovunurin hefur hýst bæði monnum og kvinnum, men síðani herberg er latið upp fyri kvinnur, verða kvinnurnar vístar haðar.

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

Risið á Snorrabraut 52, ið hýsir umleið 20 fólki. Fólkin rinda eina líttla húsaleigu fyri at búgva á staðnum og tey fáa morgunmat og døgurða, men ikki nátturða. Ein upptøkunevnd avger, hvør kemur inn á Snorrabraut og tað er ein treyt, at ein er edrúur, um ein skal búgva har. Bert menn hava atgongd. Einaferð um vikuna kemur sosialráðgevi frá kommununi at tosa við búfólkið.

Heimili á Miklubraut 20, ið hýsir umleið 8 fólki. Ein upptøkunevnd avger, hvør fær uppihald har. Tað er ikki ein treyt, at fólk eru edru, tá ið tey búgva á Miklubraut 20. Tey hava tó ikki loyvi til at taka rúsevni við inn. Tey, sum eru har, hava øll dupulta diagnosu. Tvs. at tey bæði hava rúsevnis- og sálarligar trupulleikar.

Tey sum búgva á Miklubraut 20 rinda 30.000 ISK (umleið 3.000 DKR) um mánaðin fyri at búgva har. Bert menn hava atgongd. Einaferð um vikuna kemur sosialráðgevi frá kommununi at tosa við búfólkið.

Tað er sermerkt fyri hetta bútilboð, at bæði búfólk og starvsfólk tykjast rættliga glað fyri tað. Hetta eru í stóran mun “uppgivin fólk”, sum fáa høvi til at liva sёмuligt og virðiligt, uttan krøv um edruskap.

Andakt verður hildin hvørt kvøld, og uppmøtingin er sera góð. Verkstað var í kjallaranum. Ymiskir prýðislutir vórðu gjørdir og síðani seldir. Penganir fóru til bútilboðið. Á staðnum vóru eisini teldur tøkjar til búfólkið at brúka.

Heimili á Miklubraut 18, ið húsar umleið 8 fólki. Ein upptøkunevnd avger, hvør fær uppihald á staðnum. Í Miklubraut 18 eru bert menn. Teir skulu verða rúsfriir fyri at búgva har. Har er onki starvsfólk um kvøldarnar og í vikuskiftum. Húsaleigan er 3800 dk.kr um mánaðin.

Herberg fyri heimleysar kvinnur

Kvennakot er herberg fyri heimleysar kvinnur. Herbergið liggur tætt við Miklubraut og hevur pláss fyri 8 kvinnum. Hetta er ein royndarverkætlan, sum fyribils skal virka í 2 ár.

Herbergið hevur bert verið opið nakrar mánaðir, og tí verður tað ikki gagnnýtt til fulnar. Í lötuni eru í meðal einar 4 kvinnur sum yvirnátta har, men væntandi fara, sum frálíðir, fleiri kvinnur at koma, tí mett varð, at tørvur er á slíkum herbergi. Herbergið er opið frá kl. 22 til kl. 10 á morgni. Tá skulu kvinnurnar vera úti.

Tað er ókeypis at yvirnátta. Tað er ikki loyvt at hava rúsandi evni við inn.

Herbergið verður rikið av Reyða Krossi uttan stuðul frá kommununi. Vísur henda verkætlan, at tørvur er á hesum bútilboði, fer kommunan væntandi inn við fíggarligum stuðli.

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

Herbergið fyri kvinnur hevur havt ávísar trupulleikar av at menn hava roynt at sleppa inn um næturnar.

4. Hugtakið ”heimleys”

Bólkurin er samdur um at avmarkað bólkin ”heimleys” soleiðis:

Heimleys eru fólk sum, orsakað av víttfevndum sosialum og persónligum trupulleikum, ikki hava møguleikan fyri at útvega sær ella fasthalda bústað á vanligu bústaðarmarknaðinum og tí ongan varandi bústað hava ella bert hava fyribils og tilvildarligan bústað hjá vinum, kenningum ella avvarðandi.

Hetta vil siga, at eitt nú fólk í fyribils akuttari bústaðarneyð ella fólk, sum hava trupult við at finna ein bústað, sum egnar seg til teirra pengapung, men sum annars ikki hava týðandi trupulleikar, ikki hoyra til bólkin ”heimleys”. Heldur ikki koma fólk við líkamligt ella sálarligt treytaðum førleika- ella menningartarni, sum bíða eftir tilboðum frá serforsorgini, psykiatrisku skipanini e.ø., við í bólkin, sum er viðgjørdur í hesum álit.

Tað er sera ymiskt sum ”heimloysi” verður allýst í londunum uttanum okkum. Allýsingin er ikki eintýðug. Tí er eisini torført at samanbera tøl. Semja er tó um, at persónar, sum eru í bráfeingis bústaðarneyð orsakað av ov litlum útboði av bústøðum, ella persónar, sum vanta bústað, sum tey eru før fyri at gjalda, ikki eru heimleysir.

”Heimloysi” er sostatt annað og meiri enn bústaðarloysi. Trupulleikin hjá teim heimleysu er, at tey ikki klára at útvega ella varðveita ein bústað, ella ikki klára at bígva í egnum bústaði. Tað eru í lötuni-verandi ella (longri)varandi umfatandi sosialir og persónligir trupulleikar, herundir serliga trupuleikar av rúsmisnýtslu, sum gera, at tey ikki fáa nakað at bígva í yvirhøvur ella ikki klára at verða verandi í einum bústaði.

5. Hjálpartørvurin og endamál við tilboðunum til tey heimleysu

Tey heimleysu í Føroyum kunnu bítast upp í tveir bólkar. Tað er bólkurin av heimleysum, har útlitini til at koma fyri seg heilsuliga og at koma sær burturúr rúsmisnýtslu ikki eru so góð, og sum tørva (longri)varandi hjálp og stuðul. Tað hesum menniskjum, sum eru í eldra endanum, tørva er fyrst og fremst

- egnan bústað (heim) – kanska varandi

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

- uppsýn
- hjálp og umsgan
- sosiala kontakt og samveru (dagtilhald e.t.)
- virkni (aktivitet)

harumframt frá tí almenna

- möguliga heimarøkt
- sosiala ráðgeving og vegleiðing

Hesi menniskju tørva fyrst og fremst eitt fast tilhaldsstað. Eitt stað, har tey hava sítt egna rúm og kunnu liva eina meiri virðiliga og menniskjaliga tilveru enn nú. Eitt stað undir uppsýni, har tey kunnu fáa umsgan og hjálp í gerandisdegnum. Og harífrá tey kunnu gera brúk av teim tænastrum, sum samfelagið annars bjóðar sínum borgarum, herundir heimahjálp og -røkt, læknaveitjan, sosiala ráðgeving og vegleiðing.

Vit mugu undir ongum umstøðum sleppa endamálinum, at hjálpa fólki burtúr teirra rúsevnistrupulleikum. Tí skulu eisini omanfyri nevndu heimleysu við umfatandi misnýslutrupulleikum og avleiddum heilsutrupulleikum framhaldandi motiverast til at halda uppat, hóast hetta ikki skal vera sett sum eitt krav ella sum treyt fyri at fáa hjálp.

Hjá hinum bólkinum av heimleysum eru útlitini betur. Tey eru yngri og eru ella hava verið í viðgerð fyri rúsevniðmisnýtslu, men hava ilt við at halda seg turrán uttan stuðul og hjálp frá øðrum. Teirra tørvur er

- fyríbils bústað
- möguligan bústuðul (-venjing)
- stuðlandi og stimbrandi samrøður o.a.
- sosiala samveru og kontakt við onnur (dagtilhald e.t.)
- virkni

harumframt frá tí almenna

- arbeiðs-, arbeiðsuppvenjingar- ella útbúgvingartilboð
- sosiala ráðgeving og vegleiðing, upplýsing
- möguliga eftirviðgerð

Tað er neyðugt at seta starvsfólk av til at stimbra og hjálpa hesum fólki at blíva og verða verandi edrú, og royna at fáa tey útaftur í samfelagið, soleiðis at tey gerast før fyri at búgva, arbeiða og hava eitt sosialt lív annars. Eisini eiga tey at hava möguleika fyri persónligum og motiverandi samrøðum í mun til teirra misnýslutrupulleikar, og verða stimbraði til at koma inn aftur í felagskapir og mentanarlív, so sum ítrótt o.a.

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

Tað er umráðandi, at tey, sum reka bútilboð o.a. fyri heimleys, kommunan og Almanastovan hava eitt tætt samstarv. Og at Almanastovanger eitt uppsøkjandi arbeiði, møguliga uppiheldur sær regluliga á hesum støðum.

Umframt fyribils og meiri varandi bútilboð og dagtilhald til heimleys, fer tað altíð at vera neyðugt at hava náttarbýli (herberg), ið kann veita fólki, sum standa í akuttari neyð, eitt stað fyri náttina.

Skal tørvurin, sum lýstur omanfyri nøktast, er neyðugt at hava ymisk tilboð. Tað er eisini tað, vit síggja í londunum rundan um okkum. Vit hugsa okkum hesi tilboð:

1. *Herberg*: skal bert verða fyri tey sum fyri styttri tíðarskeið hava brúk fyri yvirnátting, skal ikki verða ein varandi loysn
2. *Bústaðir, ið dekkja tørv á varandi/longrivarandi uppihaldi*: hetta er bústaðir við “lágari gátt”, ið ikki krevja, sum treyt fyri at fáa bústað, at búfólkini skulu vera rúsfri. Tað er ein sannroynd, at eitt slíkt krav til henda bólkin, hevur við sær, at tey enda úti á gøtuni aftur.
3. *Bústaðir, ið dekkja tørv á fyribils uppihaldi*: sum hýsir fólki, sum ynskja at halda seg frá rúsdrekka, ella fólk sum hava verið í viðgerð og ynskja at koma víðari við lívi sínum, men enn ikki klára seg uttan serligan stuðul
4. *Dagtilhald*: Eitt stað har tey heimleysu kunna koma, keypa sær ein bita, fáa hitan, eitt prátt, og aðra sosiala samveru.
5. *Stuðlandi samrøður og samveru*: starvsfólk, sum burturav hevur til uppgávu at veita persónliga mennandi, stimbrandi og stuðlandi hjálp til fólk við serligum sosialum trupulleikum (rúsevnismisnýtslu, persónligum trupulleikum vm)

6. Ábyrgdin av at hjálpa og fígging av hjálpartiltøkunum - móguleikar

Tað almenna (“det offentlige”) hevur sambært § 1 í forsorgarlógini skyldu til at hjálpa einumhvørjum, “som ikke er i stand til at skaffe sig og sine det fornødne til livets ophold”. Sum “tað almenna” eru í forsorgarlógini nevnd bæði land og kommunur.

Skyldan at *ávísa bústað* til fólk, sum eru bústaðarleys, er ikki beinleiðis áløgd nøkrum myndugleika. Henda uppgáva kundi verði áløgd kommununum eins og hon er tað í okkara grannalondum. Í roynd og veru átaka fleiri kommunur sær hesa uppgávu í dag. Ein slík skylda hongur tó saman við einum almennum bústaðarpolitikki. Og tað er ikki evni fyri arbeiðið hjá hesum arbeðsbólki.

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

Tey heimleysu, sum her verða umrødd, hava ikki bara ein bústaðartrupulleika. Tað eru djúptøknir sosialir og persónligir trupulleikar, sum gera, at tey ikki kunnu fáa ella varðveita ein bústað.

Uppgávan at syrgja fyri serligari hjálp, røkt, viðgerð og serligum stuðlandi tiltøkum fyri persónum, sum orsakað av likamligum ella sálarligum avlamni ella varandi sjúku ikki sjálvir megna tað, áliggur í dag, sambært §§ 32 og 32a og 32b í forsorgarlógini, landinum – sbr. serforsorgar-, røktar-, og tílíkar stovnar, umframt heimarøktina og stuðulsfólkaskipanina.

Tað er ongin líknandi áseting í forsorgarlógini um hjálp til heimleys.

Bólkurin hevur viðgjørt ymsar móguleikar fyri, hvussu ábyrgdin fyri teim heimleysu kundi verði plaserað. Og hvussu sosialu tiltøkini kundu verði figgjað.

Tað, sum skilur henda bólk av hjálpartørvandi frá øðrum, sum tørva almenna hjálp, er at tey (í hvussu so er í løtuni) øll búgva í høvuðsstaðnum. Eins og aðrastaðni er tað eisini í Føroyum soleiðis, at fólk við heimloysistrupulleikum hava tendens til at savnast í býum. Sum víst á frammanfyri, eru trupulleikarnir eisini kendir í øðrum kommunum í Føroyum, bara í nógv minni mun. Ongin trygd er tó fyri, at teir ikki kunnu uppstanda aðrastaðni við.

Bólkurin metir, at kommunurnar eru betur førar fyri enn landið at síggja og loysa trupulleikarnar við heimloysi. Við tilvísing til omanfyri standandi, sýnist tað tó ikki rímligt, at áleggja alla figgjarligu ábyrgdina á kommunurnar. Hetta tí tað í roynd og veru verður *ein* kommuna – Tórshavnar kommuna - ið kemur at bera allan kostnaðin.

Bólkurin hevur umrøtt hesar móguleikar:

1. Kommunurnar hava alla ábyrgdina – land og kommunur býta figgingina
2. Landið hevur alla ábyrgd og figging
3. Ábyrgdin býtt millum land og kommunur eftir hvør uppgávan er. Land og kommuna figgja hvør sínar uppgávur
4. Kommunurnar hava alla ábyrgd, eisini figgjarligu.

Ad. 1. Tað er ein fyrimunur, at øll ábyrgd og hervið allir partar av hjálpini verður løgd eitt stað, tí trupulleikarnir við at “sleppa sær undan ábyrgdini” við tilvísing til, at annar myndugleiki eisini hevur ábyrd, verða avmarkaðir. Kommunurnar hava størri kunnleika til lokalu viðurskiftini og eru tí betur førar fyri enn landi at finna best hóskandi loysnirnar. At kommunurnar hava ábyrgdina ger, at tær koma at geva trupulleikunum størri ans, og trupulleikarnir verða sjónligari fyri ábyrgdandi myndugleikan.

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum ÁLIT

At figgingarliga ábyrgdin er tvíbýtt kann geva trupulleikar við tað, at tey, sum hava ábyrgd og valda ikki skulu gjalda fult út. Ein vansi kann t.d. vera, at kommunur útskjóta íverksetan av fyriskipanum við tilvísing til, at landið ikki setur nóg mikið av peningi av til endamálið. Hinvegin kann landsmyndugleikin fáa lættari við at spara á einum øki, sum hann ikki hevur ábyrgd av.

Ad. 2. Fyrimunurin við at landið hevur alla ábyrdina eru, at ábyrgd, vald og gjald fylgjast. Vansarnir liggja í, at landið ikki kann hava sama lokalkunnleika og sama lokalt grundaða áhugan í at loysa trupulleikarnar. Somuleiðis avmarkast móguleikarnir fyri samstarvi lokalt millum tey, sum eru við í hjálpartiltøkunum.

Ad. 3. Fyrimunurin kundi veri, at eitt ábyrgdarbýtið ímillum land og kommunu, kundi verði gjørd soleiðis, at landið hevur ábyrgdina av uppgávum, sum líkjast teim uppgávum, sum landið frammanundan hevur ábyrgd av á t.d. stuðulsfólka-, heimarøktar- og stovnsøkinum. Men tað at uppgávarnar líkjast er ikki eitt haldgott argument í sjálvum sær.

Harumframt metir bólkurin, at tað júst er avgerandi at undirstrika, at serligu tilboðini til tey heimleysu júst *ikki* eru tey somu, sum omanfyri nevndu stovnar og fyriskipanir hava ábyrgd av. Talan er *ikki* um røkt, viðgerð og serligan pedagogiskan stuðul, sum krevur serligan *fakligan* førleika. Uppgávarnar, sum eiga at liggja í sambandi við bútilboðini, snúgvá seg um *menninskjansliga* kontakt, nærveru, umsorgan og samveru, sum byggir á virðing, lívsroyndir, áhuga og engagement.

Ein tvíbýtt ábyrgd økir móguleikan fyri, at tey hjálpartørvandi gerast kastibløkur millum myndugleikar. Móguleikarnir at samskipa tiltøkini á økinum avmarkast somuleiðis við tvíbýttari ábyrgd.

Ad. 4. Sum omanfyri nevnt, metir bólkurin ikki, at tað er rímligt at áleggja kommununum alla figgjarligu ábyrgdina. Hetta vísandi til, at tað í roynd og veru helst fer at blíva Tórshavnar kommuna, sum kemur at bera alla byrðuna. Í hvussu so er, sum tað sær út í lötuni.

Bólkurin mælir til model 1, har kommunan hevur ábyrgdina á økinum, men at land og kommuna verða pliktaðar í lóg at seta eina upphædd av hvørt ár til tess at loysa trupulleikan hjá teim heimleysu.

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

7. Sosiala arbeiði hjá teim sjálvbodnu felagsskapunum og almenna ábyrgdin

Eyðkennandi fyri sosiala arbeiðið við teim heimleysu í teim londum, sum bólkurin hevur kannað, er tætta samstarvið við sjálvbodnu felagsskapirnar og í fleiri av londunum, at hetta samstarv er formaliserað á tann hátt, at karmar eru skaptir um samstarvið gjøgnum lóggávu.

Tey sjálvbodnu hava gjøgnum søguna spælt ein avgerandi leiklut, tá tað kemur til hjálp til tey, sum allarmest tørva tað.

Sosialpolitiska menningin hevur í Føroyum eins og aðrastaðni heilt frá byrjan av verið myndað av sínámillum ávirkan millum privat sjálvboðin og almen átøk. Sum víst á frammanfyri hava sjálvbodnir felagsskapir gjøgnum tíðina gjørt eitt stórt sosialt arbeiðið fyri tey heimleysu. Og gera tey hetta framvegis. Seinnu árin við fígjarligum ískoyti frá tí almenna.

Nógvar aðrar fyriskipanir, sum nú eru almennar, eru byrjaðar í sjálboðnum høpi. Sum dømi kunnu nevast barnagarðar og ellis- og røktarheim. Sjálvbodnað sosiala arbeiðið hevur samstundis altíð havt ein sjálvbodnan part, sum felagsskapirnir einsamallir hava átikið sær ábyrgdina av, og sum í stóran mun hevur verið gjørt av ólontari arbeiðsmegi. Sjálvboðin tiltøk hava verið fíggað við peningi, sum felagsskapirnir sjálvir hava útvegað gjøgnum limagjöld, innsavnan, gávur o.t. Síðan er tað almenna komið inn við stuðli, sum tó higartil hevur verið avmarkaður.

Hóast áhaldandi útbyggingin og menningin av velferðarskipanum hevur dekkað sosiala tørvin í stóran mun, so vísur tað seg, at tað altíð eru sosialir trupulleikar, sum tað almenna ikki megnar at loysa.

Grundleggjandi ábyrgdin fyri at hjálpa teim heimleysu liggur hjá tí almenna, eins og skyldan at hjálpa øðrum, sum ikki eru før fyri at klára seg sjálvi, liggur hjá tí almenna – sbr. § 1 í forsorgarlógini. Sjálvbodna sosiala arbeiðið kann ikki koma í staðin fyri almennu sosialu fyriskipanirnar, men kunnu vera eitt gott ískoyti í og við at tey sjálvbodnu eru inni í meiri fjøltáttaðum og ymiskum uppgávum.

Sjálvbodnu felagsskapirnir eiga at verða eggjaðir til at halda fram við sínum virksemi í mun til tey heimleysu. Hetta við at bøta um fyrirteytirnar fyri sjálvbodna arbeiðnum, bæði fígjarliga og skipanarliga. Fyrirteytin fyri tí er fyrst og fremst, at almenna ábyrgdin verður plaserað. Og at samstarvið millum alment og privat verður formaliserað og skipað í fastari karmar.

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

7.1. Styrkin í sjálvbodna sosiala arbeiðnum

Tað eru gjørdar nógvar kanningar og evalueringar í okkara grannalondum av sosiala arbeiðnum við teim heimleysu, herundir av sjálvbodna sosiala arbeiðnum. Vit skulu her bara nevna nakrar av niðurstøðunum um styrkina í sjálvbodna sosiala arbeiðið.²

Sjálvbodna sosiala arbeiðið fevnir víða: frá nevndararbeiði yvir at vera bindilið og toghaldari í mun til almennar myndugleikar og til at gera serlig tiltøk, t.d. bútilboð, verustøð o.s.fr.. Styrkin í tí sjálvbodna sosiala arbeiðnum vísur seg m.a. har tætt menniskjansligt samband og tað at seta einstaklingin í miðdepilin er avgerandi. Tey geva tíð, nærveru og umsorgan, sum almennar fyriskipanir ikki megna í sama mun.

Eisini í mun til ráðgeving á økjum, har lívsroyndir hava týdning, hefur sjálvbodnað arbeiðið víst sína styrki, m.a. tí tey sjálvbodnu hava verið betri til at taka fyrrverandi brúkarar við í arbeiði. Tað gevur aðra vitan, størri javna í samskiftinum millum hjálpara og brúkara og eitt øðrvísi engagement enn hjá teim “professionellu”.

Sambandið við tey, sum eru sosialt allarringast fyri, hava tey sjálvbodnu sýnst at megna nógv betur enn tað almenna, eins og tey betur hava rúma frítíðaráhugamálunum hjá brúkarunum. At arbeiðstíðin ikki er avmarkað til dagtímarnar, at fáir ella ongir formligir karmar eru og at minni eftirlit er við dagliga arbeiðnum, eru nakrar avgerandi grundir til hetta.

7.2. Markini fyri sjálvbodna arbeiðnum

Tá tað almenna samstarvar við sjálvbodnar sosialar felagsskapir, krevur tað tilvitan um uppgávubýtið og førleikar - fakliga og formliga - bæði hjá almennum og privatum starvsfólkum, t.v.s. hjá bæði teim professionellu og teim sjálvbodnu. Tað er sera umráðandi, at tey sjálvbodnu ikki fara inn á tað almenna førleikaøkið – hvørki formliga ella fakliga. T.d. hefur tað sera stóran týdning á júst tí øki, sum verður viðgjørt í hesum álitid, at t.d. sjúkuviðgerð, rúsevnisviðgerð, eftirviðgerð og sjúkrarøkt er ein almenn uppgáva. Tað eru bara almennir stovnar, sum hava hesa kompetensu – formliga (eftir lógini) eins og fakliga. Hetta eru ikki uppgávur, sum sjálvboðin kunnu fara inn á.

Somuleiðis hefur tað týdning, at gera fyrirteytirnar klárar og at báðir partar eru tilvitaðir um tær. Fyri tey sjálvbodnu hefur tað týdning at tey ikki við at fáa almennan stuðul verða vovin inn í eitt bureaukrati av eftirlitsfyriskipanum, dokumentatiónsskyldum o.l.. Hinvegin má tað vera púra klárt, hvat ein almennur myndugleiki ætlar sær við at veita fíggjarligan stuðul, og at hann ger púra greitt, hvat endamálið er og hvørjar uppgávur skulu loysast.

² Sí t.d. Hjemløse, misbrugere og sindslidende. Sammenfatning af resultater fra Socialministeriets evalueringsprogram. Socialministeriet 2003 (DK).

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

Neyðugt er eisini við opinleika hjá teim sjálvbodnu um teirra endamál, virðisgrundarlag og hvussu langt tey meta seg vera førar fyri at vera við í einum samstarvi. Hetta fyri at forða fyri ósemjum og misskiljingum.

7.3 Skipað samstarv

Skulu sjálvbodnir felagsskapir, sum gera sosialt arbeiði, eisini formliga takast við í loysn av sosialum trupulleikum, er neyðugt at menna samstarvið millum tað almenna og tey sjálvbodnu.

Samstarvast má um tey ítøkiligu tiltøkini, sum verða stuðlaði, soleiðis at samanhangur er í teim hjálparfyriskipanum, sum verða veittar av tí almenna og hjálpina, sum verður veitt av teim sjálvbodnu. Tí er neyðugt at aðrir stovnar, sum veita hjálp, eitt nú Almennastovan og heimarøktin, eru við í hesum samstarvi.

Fyri at fremja eina felags fatan av styrkini í sjálvbodna sosiala arbeiðnum og í teim almennu fyriskipanunum, kundu kommunur, sum samstarva við lokalar sjálvbodnar felagsskapir, skipa fyri felags fundum, evnisdøgum ella líknandi, har eisini aðrir almennir stovnar, sum veita hjálp til tey heimleysu, eru við.

Samstarvið millum tey sjálvbodnu sínámillum er eins týðningarmikið og samstarvið millum alment og privat. Skal tørvurin nøktast í so stóran mun, sum gjørligt er, og rætta hjálpin veitast tí einstaka, mugu eisini tey sjálvbodnu samstarva sínámillum. Tí eigur ein kommuna, sum letur fíggarligan stuðul, at treyta sær, at hetta kann lata seg gera og verður gjørt.

8. Tilmæli

Bólkurin mælir til, at fyrirteytir og formligir og fíggarligir karmar verða skaptar fyri

- at tilboð um longrivarandi bústaðir við avmarkaðum krøvum og treytum til búfólkini, kunnu útvegast til bólkin av heimleysum, sum eru ringast fyri – teimum, sum tørva ein bústað í vardum umhvørvi, sum tey kunnu kalla teirra “heim”
- at tilboð um eitt minni tal av fyríbils bústaðum kunnu útvegast til bólkin av heimleysum, sum hava brúk fyri resosialiserandi stuðli eina fyríbils tíð
- at tilboð um persónligar samrøður, virknisskapandi tilboð, búvenjing og onnur sosialt og persónliga mennandi tilboð kunnu setast í verk
- at bætast kann um náttarbýlisumstøðurnar (herbergsumstøðurnar)

Bólkurin mælir til økt og skipað samstarv millum tað almenna, ið hevur evstu ábyrgdina av at hjálpa teim heimleysu, og teir sjálvbodnu sosialu felagsskapirnar,

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

sum í roynd og veru hava verið teir, ið hava veitt hjálpina. Og at hetta samstarv verður formaliserað.

Bólkurin mælir til, at tað verður ábyrgdin hjá kommununum at virka fyri, at tey heimleysu fáa ein bústað og aðra neyðuga hjálp, sum teimum tørvar útum ta hjálp, sum tað almenna frammanundan veitur sambært sosialu lógirnar.

Bólkurin mælir til, at játtaðar verða tilsamans umleið 3,6 mió. kr. í 2006 til at seta gongd á hjálpina til tey heimleysu, herundir til fyrst og fremst til (longri)varandi bústaðir, men eisini fyribils bústaðir, mennandi stuðul, náttarbýli (herberg) og dagtilhald. Og at land og kommuna (de facto Tórshavnar kommuna, sum støðan er í lötuni) játta hvør sín part av hesum peningi í sama lutfallið, sum játtað verður í dag, har 1.100.000 kr. verða latnar sum stuðul úr landskassanum og 600.000 kr frá Tórshavnar býráð. T.v.s. í lutfallinum umleið 1:2.

9. Uppskot til lógaráseting í forsorgarlógini

Serlig tilboð til heimleys

§ 32 d. Kommunan virkar fyri at útvega tilboð um fyribils bústað og náttarbýli (herberg) til heimleys, ið eru fólk sum, orsakað av víttfevndum sosialum og persónligum trupulleikum, ikki hava møguleikan fyri at útvega sær ella fasthalda bústað á vanligu bústaðarmarknaðinum og tí ongan varandi bústað hava ella bert hava fyribils og tilvildarligan bústað hjá vinum, kenningum ella avvarðandi.

Stk. 2. Bústaðartilboð eftir stk. 1 kunnu bjóða persónligan stuðul, samrøður, búvenjing, mennandi tiltøk og líknandi til búfólk. Somuleiðis kunnu bústaðartilboð bjóða búfólkum at luttaka í serligum virknisfremjandi tiltøkum.

Stk. 3. Kommunan virkar fyri at útvega tilboð um bústað, sum egnar seg til longrivarandi upphald, til heimleys, sum ikki klára at útvega sær ella varðveita bústað og sum hava brúk fyri longrivarandi bústaðartilboðum, sum kunnu veita umsorgan, virknisfremjandi stuðul og aðra hjálp í gerandisdegnum.

Stk. 4. Privat bústaðartilboð sambært stk. 1 og 3 og tann stuðul sambært stk. 2, sum verður veittur búfólkum undir upphaldinum, skulu góðkennast av kommununi. Kommunan kann gera sáttmála við privat bústaðartilboð um nýtslu av tilboðum og um eftirlit.

Stk. 5. Undir upphaldi í bústaðartilboðum galda vanligu reglurnar um hjálp eftir hesari lóg.

Stk. 6. Búfólkini gjalda húsaleigu og felags útreiðslur av upphaldinum. Náttarbýli kunnu krevja ávíst gjald fyri hvørja gisting.

Stk. 7. Bústaðartilboð sambært hesi lóg eru ikki umfatað av leigulógini.

Stk. 8. Landsstýrismaðurin ásetur í samráð við kommunurnar nærri reglur um

- 1) upptøku og treytir fyri upptøku í bústaðartilboð,
- 2) góðkenning og eftirlit, og
- 3) gjald fyri húsaleigu, upphald og gisting.

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

§ 32 e. Kommunan virkar fyri, at heimleys hava hóskaði tilboð um dagtilhald.

32 f. Kommunan eigur at samstarva við sjálvbodnar felagsskapir, sum gera eitt sjálvboðið sosialt arbeiði fyri heimleys.

Stk. 2. Sjálvbodnar felagsskapir, sum fáa fíggarligan stuðul frá tí almenna til at reka bústaðar- ella onnur tilboð sambært §§ 32 d og e, skulu samstarva við kommununa um tilboð fyri heimleys.

Stk. 3. Tann einstaka kommunan ásetur karmarnar um samstarvið.

Stk. 4. Landstýrismaðurin og kommunan játta á hvørjum ári eina upphædd til serlig bústaðartilboð og dagtilhald sambært §§ 32 d og 32 e og sjálvboðið sosialt arbeiði í hesum sambandi.

Stk. 5. Kommunan kann søkja landsstýrismannin um fíggarligan stuðul til dagtilhald og bústaðartilboð, sum ætlanir eru um at seta í verk ella sum eru sett í verk.

Stk. 6. Kommunan letur landsstýrismanninum eina árliga frágreiðing um samstarvið og menningina í sjálvbodna sosiala arbeiðnum. Landsstýrismaðurin ásetur leiðreglur um innihaldið í frágreiðingini.

Viðmerkingar

Alment

Við hesum lógaruppskotið verður miðað ímóti at fáa gongd á at loysa trupulleikarnar hjá heimleysum í Føroyum. Hesin trupulleiki hevur verið vaksandi seinnu árinum. Og sæst hann einamest í høvuðsstaðnum. Aðrar kommunur hava havt einstøk mál viðvíkjandi heimloysi og er trupulleikin loystur av viðkomandi kommununi, ofta í samráð við Almannastovuna. Soleiðis hava tær einstøku kommunurnar í roynd og veru kent tað sum sína ábyrgd at hjálpa heimleysum, hóast tær ikki sambært lóg hava skyldu til tað.

Grundað á upplýsingar frá Almannastovuni, sosialu deild hjá Tórshavnar býráð, Bláa Krossi og Frelsunarherinum er komið fram til, at 20 persónar í lötuni (ultimo mai 2005) eru heimleysir í Føroyum. Herav eru 4 kvinnur og 16 menn. 12 hava tørv á (longri)varandi bústaðartilboði við stuðli, umsorgan og virknistilboðum, meðan 8 hava tørv á fyríbils bústaði, til tey eru sterk nokk til at finna - og hava funnið – ein bústað á vanliga bústaðarmarknaðinum. Øll halda til í Havn.

“Heimloysi” er allýst soleiðis:

”Heimleys eru fólk sum, orsakað av umfatandi sosialum og persónligum trupulleikum, ikki hava móguleikan fyri at útvega sær ella fasthalda bústað á verandi bústaðarmarknaði og tí ongan bústað hava ella bert hava fyríbils og tilvildarligan bústað hjá vinum, kenningum ella avvarðandi.”

Fólk í fyríbils akuttari bústaðarneyð vegna avmarkað útboð og fólk, sum hava trupult við at finna ein bústað, sum egnar seg til teirra fíggarligu orku, men sum annars ikki hava týðandi trupulleikar, koma ikki við í bólkin ”heimleys”. Trupulleikin við at finna bústað hjá fólkum yvirhøvur, sum hava avmarkaða fíggarorku kann bert loysast gjøgnum ein almennan bústaðarpolitikk. Ein politikk, sum ger tað móguligt at bjóða út bústaðir, sum eru rímligir í prisi. Ein slíkur almennur bústaðarpolitikkur er ein neyðugur fyribyrgjandi liður í forðingini fyri, at heimloysitrupulleikin yvirhøvur kemur upp. Samstundis kann ein slíkur almennur bústaðarpolitikkur hava avgerandi ávirkan á, hvussu skjótt og í hvønn mun tað eyðnast at hjálpa heimleysum at koma sær burturúr sínum trupulleikum og liva eitt vanligt gerandislív við føstum bústaði, arbeiði, frítíðarítrivum o.ø.

Arbeiðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

Fólk við líkamligt ella sálarligt treytaðum færleika- ella menningartarni, sum bíða eftir stovns- ella øðrum bústaðartilboðum frá serforsorgini, psykiatrisku skipanini e.ø., verða heldur ikki roknaði við í bólkin av heimleysum. Hóast tørvurin á bústøðum fyri hesi ikki er næktaður, so eru formligu viðurskiftini, herundir ábyrdarhavandi myndugleikin, greið í lóggávuni – sbr. § 32 í forsorgarlógini.

Sambært forsorgarlógini § 1, hevur “tað almenna” *skyldu til* at hjálpa einum og hvørjum, sum ikki sjálvur er førur fyri at útvega sær og sínum tað neyðuga til lívsins uppihald, umframt at veita teimum, sum ikki sjálvi eru før fyri at rinda útreiðsluna, hjálp til viðgerð og røkt í tilfelldi av sjúku og til at veita hjálp í *øðrum førum*, har tað er ásett í forsorgarlógini. Í forsorgarlógini er ongin áseting um hjálp til heimleys, t.v.s. fólk við umfatandi sosialum trupulleikum, sum ikki klára at fáa ella varðveita ein bústað ella klára at búa einsamøll í einum bústaði.

Skotið verður upp, at tað verður álagt kommununum at virka fyri, at heimleys fáa nøktandi fyríbils ella longrivarandi bústaðartilboð. Hetta lutvíst tí kommunurnar í ávísan mun frammanundan í roynd og veru hava tikið á seg hesa uppgávu og lutvíst út frá teirri meting, at kommunali myndugleikin við sínum lokalkunnleika og kunnleika til móguleikar á staðnum, best eru førur fyri at átaka sær uppgávuna.

Tørvur er á fyríbils bústøðum, har (yngri) heimleys, sum ikki, sum støða teirra er í lötuni, hava móguleika fyri at útvega sær og varðveita ein bústað sjálvi. Tey eru ella hava verið í viðgerð fyri rúsdrekka- ella aðra rúsevnmisnýtslu og teim tørvar stuðul til at halda seg rúsfri, styrkja seg persónliga og sosialt og læra at liva uttan rúsandi evni. Hetta eru fólk, sum eru í somu støðu sum tey, sum Frelsunarherurin og Blái Krossur higartil hava givið tilboð um pláss í teirra búfelagsskapum. Móguleikarnir hjá teim sjálvbodnu til at veita aðra hjálp enn pláss í búfelagsskapi, hava verið avmarkaðir. Serliga tí veitan av slíkari hjálp í dag krevur, at fólk verður lønt fyri avrikið. At tilboð eru um at fáa stuðul og ráð við persónligum samrøðum og øðrum styrkjandi tiltøkum aftaná viðgerð fyri misnýtslu, meta tey sjálvbodnu vera avgerandi fyri, um viðgerð og eftirviðgerð koma at eyðnast.

Tørvur er somuleiðis á longrivarandi bútilboðum til (eldri) heimleys, sum hava so stórar trupulleikar av rúsmisnýtslu og heilsuligum avleiðingum av misnýtsluni, at útlitini ikki metast at vera stór fyri, at hesi fólk koma fyri seg í bræði. Tó verður hildið fast við, at móguleikin fyri bata altíð er til staðar, serliga um fólk fáa móguleika fyri at liva undir virðiligum umstøðum og korum og samstundis fáa umsorgan og hjálp frá øðrum. Tí verður prinsippielt ikki talan um varandi, men longrivarandi, tilboð. Sum so í roynd og veru í tí einstaka førinum kunnu koma at vísa seg at blíva varandi.

Tað hava altíð verið persónar, sum – oftast orsakað av rúsmisnýtslu – eru komnir í eina støðu, har teir ikki hava eina song at sova í. Tí er og verður altíð brúk fyri náttarbýlum (herbergum), har til ber at gista fyríbils. Trupulleikin í lötuni er, at einasta herbergstilboðið í landinum er við at blíva varandi bústaður hjá heimleysum. Av neyð hevur Herbergið hjá Frelsunarherinum hýst upp til 12 fólkum á einum areali, ið ikki átti at verði nýtt til fleiri enn 4 sengur. Hetta lutvíst tí tørvurin á náttarbýlum er størri til tíðir, men eisini tí herbergið er blivið at kalla varandi uppihaldsstað um næturnar hjá heimleysum, sum hava so umfatandi trupulleikar, herundir rúsdrekkatrupulleikar, at tey illa kunnu útihýsast. Ongin onnur hjálp er at fáa hjá hesum fólkum, sum allarmest hava brúk fyri stuðli til at finna ein bústað, sum tey klára at vera í.

Skotið verður upp at fáa orða í lógini eina ætlan um at kommunurnar eiga at fremja samstarvið við tað sjálvbodna sosiala arbeiðið fyri tey heimleysu á staðnum, har hetta verður útinnt. Tað er ikki

Arbeidssbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

álagt kommununum at tær skulu loysa trupulleikarnar í samstarvið við sjálvbodnu felagsskapirnar. Heldur er talan um eina áheitan um at samstarva við tey, sum frammanundan gera eitt sosialt arbeiði fyri tey heimleysu. Sjálvbodnir felagsskapir hava í nógv ár verið tey einastu, sum veruliga hava gjørt átøk fyri at loysa heimloysistrupulleikan.

Seinnu árin hava felagsskapirnir “Blái Krossur” og “Frelsunarherunin” fingið ávísan fíggarligan stuðul úr landsskassanum. Somuleiðis hevur Tórshavnar kommuna latið fíggarligan stuðul til tiltøk fyri tey heimleysu.

Tað hevur týdning at undirstrika, at tað er kommunan, sum hevur ábyrgdina av bústaðartilboðum, sum verða sett í verk. Hetta uttan mun til, hvør í roynd og veru ger arbeiðið, kommunan sjálv ella ein sjálvboðin felagsskapur. Ein kommuna kann ikki fráskriva sær skylduna at virka fyri, at trupulleikarnir hjá heimleysum, hvat bústaðartilboðum, stuðli undir upphaldinum í slíkum tilboðum og dagtilhaldi viðvíkur, við tilvísing til, at hon hevur stuðla sjálvbodnum virkseminum á økinum. Men kommunan hevur ikki ábyrgdina fyri virkseminum í einum sjálvbodnum felagsskapi, sum almennur stuðul er veittur til. Ein kommuna hevur tó ábyrgd av teim uppgávum, sum verða gjørdar hennara vegna.

Til § 32 d

Stk. 1 - 3

Her verður ábyrgin at virka fyri, at tey heimleysu fáa tilboð um bústað, umsorgan og persónliga mennandi stuðul, sum hóskar seg til hjálpartørvin og um talan er um tørv á longrivarandi ella styttrivarandi tilboðum.

Stk. 4.

Útgangsstøðið er, at eisini privat kunnu gera tilboð, sum loysa tørvin á serligum bústøðum til heimleys. Men ásett verður, at privat – ítøkiliga sjálvbodnir felagsskapir, ið gera eitt sjálvboði sosialt arbeiði – sum bjóða bústaðir og hjálp til heimleys eftir reglunum í stk. 1-3, skulu góðkennast av kommununi. T.v.s. at tey tilboðini skulu veita ta umsorgan og hjálp, sum ásett er. Ásett verður eisini, at kommunan kann gera sáttmála við ein sjálvbodnan felagsskap um, hvussu tilboðið skal vera og um tað eftirlitið, sum skal vera við tí.

Stk. 5.

Her verður staðfest, at tey, sum búgva í bútilboðum eftir stk. 1 og 3, hava somu móguleikar at søkja um hjálp eftir forsorgarlógini, sum onnur. At tey sostatt kunnu fáa t.d. ráð og vegleiðing, peningaliga hjálp, heimarøkt o.a. á jøvnum føti við øll onnur.

Stk. 6.

Her verður ásett, at tey, sum búgva í bútilboðunum, skulu gjalda vanliga húsaleigu og aðrar útreiðslur, sum eru felags eins og vanlig fólk gera tað. Aðrar útreiðslur av upphaldinum kunnu vera til mat, um viðkomandi velur at vera við í felags matgerð, útreiðslur av reingerð o.a. vanligar húsarhaldsútreiðslur.

Stk. 7.

Ætlanin er ikki, at fólk, sum ikki hava serligan tørv, skulu verða búgvandi í hesum bústøðum. Skal leigulógin fylgjast, er t.d. ikki móguligt at uppsiga einum persóni, sum ikki longur hevur serligan tørv og kunna rokna við, at uppsøgnin fær virkning. Heldur ikki kann ein persónur, sum ger, at

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

bútilboðið ekki fær virka eftir ætlan, uppsigast og trygd er fyri at uppsøgnin kann fremjast í verki. Tað er fyri at forða fyri, at leigulógin hevur við sær, at eitt tilboð ikki kann virka eftir ætlan, at ásett verður, at hon ikki er galdandi fyri hesar serligu bústaðirnar.

Stk. 8.

Tá tað almenna veitur stuðul til tiltøk, hevur tað týdning, at tað almenna er við til at avgera, hvussu hesin peningur verður brúktur og at hann verður brúktur eftir ætlan. Tí er ásett, at landsstýrismaðurin, saman við kommununi ger reglur um upptøku, góðkenning og eftirlit, gjald o.a.

§ 32 e.

Er ein formalisering av praksis í dag, har land og kommunur stuðla dagtilhald fyri heimleys.

§ 32 f.

Endamálið við lógargreinini er at virka við til at bøta um treytirnar fyri tí sjálvbodna sosiala arbeiðnum og bøta um samarbeiði millum tað almenna og sjálvbodnu felagsskapirnar, sum útinna hetta arbeiði í verki í sambandi við hjálp til tey heimleysu. Tað verður ikki beinleiðis álagt kommununum at samstarva við tey sjálvbodnu, men í tann mun, stuðul verður latin frá tí almenna, hava tær skyldu til tað. Kommunurnar avgera tó sjálvar hvør sær, hvussu samstarvið og karmarnar fyri tí skulu vera.

Fyri at fremja arbeiðið at útvega bústaðir og aðra hjálp til tey heimleysu, binda land og kommunur seg til at játta eina upphædd á hvørjum ári til endamálið. Stuðulin úr landskassanum er ikki ein generellur stuðul, men verður latin til kommunur, sum seta i verk tilboð fyri heimleys eftir §§ 32 d og e, eftir umsókn um stuðul til ítøkiligar verkætlanir.

Fyri at kunna fylgja við, hvussu játtaði peningurin verður brúktur, hvussu arbeiði fyri tey heimleysu eyðnast og hvussu samstarvið millum sjálvbodnu felagsskapirnar og tað almenna virkar og mennist á økinum, verður álagt kommunum, sum hava fingið játtan, at lata eina frágreiðing um hetta til landsstýrismannin eina ferð um árið. Freistin kann passandi vera 1. juli árið eftir, at stuðulin varð játtaður.

Til tess at forða fyri misskiljingum verða hugtøkini sjálvboðið tilboð, sjálvboðin felagsskapur og sjálvboðið sosialt arbeiði nærri útgreina niðanfýri.

Eitt *sjálvboðið tilboð* er eitt tilboð, sum

- er sjálvboðið, t.v.s. verður útinnt uttan fysiskan, fíggjarligan ella rættarligan tvang
- er ikki-lønt, hóast samsýning kann verða latin fyri útreiðslur av tilboðnum
- verður gjørt fyri onnur enn familju og slekt
- skal vera til gagns fyri onnur enn ein sjálvan
- hevur formligt eyðkenni, t.v.s. at virksemi verður útinnt innan karmarnar hjá einum felagsskapi, verkætlan ella líknandi

Ein *sjálvboðin felagsskapur* er ein felagsskapur við hesum eyðkennum:

- er stovnaður á sjálvbodnari grund, t.v.s. at hann er ikki ásettur í lóggávu og felagsskapurin skal kunna niðurleggja seg sjálvan

Arbeðsbólkurin viðvíkjandi heimleysum

ÁLIT

- fremsta endamálið er ikki at skapa yvirskot (er ein non-profit-felagsskapur) og eitt møguligt yvirskot má ikki lutast út til limirnar, nevnd e.l.
- sjálvboðin átøk eru týðandi partur av grundarlagnum. Minstakravið er, at stýrið ella nevndin ger arbeiðið ólönt og sjálvboðið

Sjálvboðið sosialt arbeiði er felagsheiti fyri sjálvboðið tiltak/tilboð, sjálvboðin felagsskapur og fyri tað virksemini, sum sjálvboðnir felagsskapir reka, antin tað er við sjálvboðnari arbeiðsmegi ella við løntari arbeiðsmegi og sum gongur fyri seg innanfyri tað sosiala og heilsuliga økið.

Arbeðsbólkurin, sum hevur gjørt álit um viðurskiftini hjá teim heimleysu í Føroyum (juni 2005), hevur mettt, at umleið 3,5 mió kr. tilsamans mugu setast av beinanvegin fyri at nækta mest bráneyðuga tørvin á bústøðum v.m. hjá teimum heimleysu. Bólkurin vísur á, at býtið av útreiðslunum kundi verði í sama lutfallið, umleið 1:2, sum tað er í lötuni millum kommunu (Tórshavnar Kommuna) og landskassa.